

På onsdag avgörs vem som får pris för miljöledarskap

Professorn, direktören, meteorologen eller marknadschefen? På onsdag är det Sustainability Day och då avgörs vem som får utmärkelsen Utmärkt Miljöledarskap 2005, och än en gång är det en uppgörelse mellan män. Dagens Miljö Anne Nilsson har intervjuat kandidaterna.

Av Anne Nilsson, Dagens Miljö nr 4/2006

Den 26 april under konferensen Sustainability Day i Stockholm är det åter dags att kora vinnaren i tävlingen Utmärkt Miljöledarskap, som belönar en ledare som verkligen har förstått vad begreppet hållbarhet innebär i praktiken. Det blir för sjunde året i rad som priset delas ut – med målet att vara det ledande priset i Sverige. Bakom det står Näringslivets Miljöchefer, NMC, och Dagens Miljö.

Av 20 nomineringar har NMC:s styrelse vaskat fram fyra spännande slutkandidater: professorn Christian Azar, vd:n Lars Backsell, meteorologen Pär Holmgren och marknadschefen Knut Simonsson.

– I år har vi liksom förr om åren haft ett väldigt bra startfält. Det har därför varit svårt att välja ut slutkandidaterna, säger Jan Peter Bergkvist, ordförande för NMC och jurymedlem.

Utvärderingen gör styrelsen tillsammans genom att varje nominerad poängbedöms efter ett antal förutbestämda kriterier. Personen i fråga ska vara en ledare för ett företag eller organisation och ska inte ha miljöfrågor som sin huvudsakliga arbetsuppgift. Andra kriterier är nytänkande och att personen ska ha satt ett tydligt avtryck. Varje slutkandidat blir sedan utsatt för djupintervjuer av två personer från styrelsen som besöker kandidaten på dess hemmaplan.

– Det är bland de roligaste uppgifterna som en styrelsemedlem i NMC har, erkänner Jan Peter Bergkvist.

Intervjuerna dokumenteras och används som underlag för det slutliga valet som görs av juryn. I år, liksom tidigare år, är det väldigt tunnslätt med kvinnor på startfältet. Sedan starten 1999 har det endast under ett år, 2002, funnits kvinnliga slutkandidater: Kristina Alsér, vd för Mercatus Engineering, och Birgitta Johansson-Hedberg, då vd för Föreningssparbanken. Samtliga sex vinnare har varit män.

Vad denna snedfördelning beror på har Jan Peter Bergkvist inget bra svar på. Men han menar att det är en spegling av samhället i stort där ju kvinnor som bekant är underrepresenterade i ledarpositioner. Problemet är uppe till diskussion i styrelsen inför varje nomineringsperiod.

Hur ska man då tackla frågan som egentligen inte bara handlar om för få kvinnor, utan också om underrepresentation av personer med annan etnisk bakgrund och personer från vissa branscher?

– Vi tar emot alla förslag från medlemmar och vi vill gärna ha förslag på hur vi på ett smart och kul sätt kan göra priset mer jämställt, säger Jan Peter Bergkvist.

Genom åren har det sällan varit svårt att få slutkandidaterna att komma till prisceremonin, i år kommer alla fyra. Vi har att se fram emot fyra korta och kraftfulla föredragningar som ger ett brett perspektiv på hur hållbarhetsfrågorna ser ut just nu i Sverige och internationellt.

För att överträffa bedrifterna från förra året då vinnaren Mats Lederhausen, vd för McDonald's Ventures, via telefonlänk från USA trollband hela auditoriet eller när slutkandidaten Björn Söderberg entusiastiskt berättade om hur entreprenörskap utvecklar tredje världen, kommer det dock att krävas lite extra.

Andra hedervärda vinnare under årens lopp, om vi börjar med de senaste, är Göran Broman, professor vid Blekinge Tekniska Högskola, Anders Dahlvig, koncernchef för Ikea Group, Hans-Olof Nilsson, vd för H-O Nilsson Service AB, Gunnar Rundgren, vd för Grolink AB, och Thomas Sandström, åkerichef inom Schenker-BTL AB.

I år blir det premiär för ytterligare två priser som delas ut samtidigt som priset Utmärkt Miljöledarskap, nämligen NMC:s specialpris och NMC:s hederspris.

– Det kan ses som ett tecken på att hållbarhetsfrågorna börjar mogna inom svenskt näringsliv, säger Jan Peter Bergkvist.

Hederspriset delas ut till en person för långt och ärbart miljöarbete, medan specialpriset ger juryn friare tyglar att välja pristagare. Där kan till exempel en person som blivit nominerad till Utmärkt Miljöledarskap, men som inte primärt är ledare utan huvudsakligen jobbar med miljöfrågor uppmärksammas.

Det ger således NMC och Dagens Miljö friheten att ge erkännande till två andra sorters människor inom hållbarhetsarbetet. Det blir alltså första gången som någon av föreningens egna medlemmar kan komma på tal för ett pris.

Prisutdelningen sker som förra året under Sustainability Day som i år äger rum den 26 april i Stockholm, en konferens med målet inställt på att vara Sveriges ledande inom hållbar affärsutveckling.

I år blir anstormningen av intresserade deltagare ännu större än under fjolårets konferens – som var den första Sustainability Day någonsin. Evenemanget har därför flyttats från Hilton Slussen till ännu större lokaler i Folkets hus i Stockholm. Fjolårets stora succé är alltså på god väg att överträffas.

Professorn: Tropikernas avskogning ett bortglömt problem

Får klimatprofessor Christian Azar bestämma måste företagen mer än i dag stötta politikerna i strategiska frågor för att utvecklingen ska gå åt rätt håll.

Det går inte bara att skylla på att politikerna inte tar sitt ansvar, utan en tung boll ligger också hos företagen själva anser han:

– Om företagen lobbyar emot alla styrmedel som ska införas är det inte lätt att vara politiker. Därför krävs det att företagen ibland faktiskt går ut och säger att det är bra med Kyotoprotokollet, det är bra om det kostar mer att släppa ut koldioxid.

Men inget enskilt företag kan heller börja producera stora mängder el från solceller och sälja på en marknad där elpriset är mycket lägre än kostnaden. Här har politikerna ett ansvar att införa styrmedel som leder i positiv riktning. Som rådgivare i klimatfrågor till bland annat den svenska regeringen vet Christian Azar vad han talar om.

Vad är du mest nöjd med av det du gjort på hållbarhetsområdet?

– Inom forskningen har jag skapat en större förståelse för vad som kan göras för att lösa klimatproblemet både när det gäller tekniska potentialer för olika lösningar, kostnader, hur systemen hänger ihop och vilka styrmedel som är lämpliga att använda.

Christian Azar vill inte påstå att han som enskild person har ett avgörande inflytande på det svenska näringslivet genom sitt engagemang för klimatfrågorna, då det finns 10 000-tals människor som jobbar med de globala klimatförändringarna runt om i världen. Men ett ”visst bidrag” kan han ändå tillstå att han står för, dels genom sin forskning, dels i sitt arbete som rådgivare till statsminister Göran Perssons oljekommission, till miljöminister Lena Sommestad och tidigare till EU:s Margot Wallström.

– Jag hoppas att jag hjälper till att skärpa och effektivisera klimatpolitiken så att vi får skarpare styrmedel, säger Christian Azar.

På frågan om vilken viktig hållbarhetsfråga som är bortglömd vill han särskilt lyfta upp avskogningen i tropikerna.

Lever du som du lär?

– Både ja och nej. Jag har igen bil, men jag flyger ganska mycket. Å andra sidan måste man fråga sig vad jag lär ut. Jag lär ut att detta är en fråga som man måste ta ett individuellt ansvar för, där var och en måste leva så miljövänligt som möjligt, men jag säger också att det kollektiva ansvaret är större, säger Christian Azar.

Med det menar han att det behövs politiska beslut som styr i rätt riktning, det vill säga högre pris på koldioxidutsläpp. Sådana styrmedel gör att den el vi konsumerar blir koldioxidsnålare, de bilar som säljs blir mindre och effektivare samt den uppvärmning vi har baseras på annat än fossila bränslen.

Han har en blandad kompott förebilder att hämta inspiration ifrån. Några är den libanesiske författaren och konstnären Gibran Khalil, reggaekungen Bob Marley, Siddhartha i Hermann Hesses gestaltning, samhällsdebattören Noam Chomsky, komikerna Seinfeld & Kramer och fotbollsstjärnan Ronaldinho.

Direktören: Politiker med mod och civilkurage behövs

Lars Backsell tycker att det alltför ofta saknas en uttalad ansvars känsla för

miljöfrågor. Det är hela tiden någon annan som ska ta tag i miljöfrågan, men den är allas ansvar anser han:

– Det låter självklart, men om alla följde lagar och de etiska principer som finns och tog ansvar för att sköta sin verksamhet på ett juste sätt skulle hållbarheten öka i alla företag och även i samhället i stort.

Sedan drygt tio år driver Lars Backsell tillsammans med partnern Thomas Eldered det svenska läkemedelsföretaget Recip med 600 anställda runt om i landet. Nästan redan från starten 1995 fanns miljötänkandet med i affärsstrategin och i maj 1997 blev företaget som första europeiska läkemedelsbolag certifierat enligt miljöledningsstandarden ISO 14001.

– Som ett nystartat företag jobbade vi parallellt med standarden när den utvecklades, säger Lars Backsell.

Stor symbolisk betydelse

Miljöcertifieringen är något som Lars Backsell är särskilt nöjd med av det bolaget åstadkommit på hållbarhetsområdet.

Efteråt har han också förstått att arbetet med miljöledningssystemet har en stor symbolisk betydelse internt i företaget – det är något som alla "svettas tillsammans" med oavsett position i organisationen:

– Vi hade inte så mycket annat att visa upp då. Det tar ju tid att ta fram läkemedel och då blev det här något väldigt konkret.

Lars Backsell vill heller inte sticka under stolen med att ett mindre företag som Recip har bidragit till att miljöfrågorna lyfts upp inom branschen och påverkat lagstiftningen.

Vad betyder ditt engagemang för hållbarhetsfrågorna för ditt företags affärer?

– Det har ett konkret mervärde när det gäller kontakten med andra företag och det finns inget företag på den svenska läkemedelsmarknaden som kopplas så starkt till miljöfrågor som Recip gör. Det känns därför bra för våra säljare och marknadsansvariga att veta att vi står för det här långsiktiga värdet.

Starka kopplingar

Att det finns en stark koppling mellan ekonomi, miljö och socialt ansvar är en självklarhet för Lars Backsell – faktorerna stärker varandra.

– Jag tror väldigt starkt på företag där du kan peka på och värdera mjuka långsiktiga variabler tillsammans med hårda nyckeltal som siffror och ekonomi.

För att nå en långsiktig hållbar utveckling anser Lars Backsell att det måste finnas en allmän insikt om att frågan är viktig vilket kommer att kräva ständiga påminnelser. Han efterlyser politiker med civilkurage som vågar vara obekväma och går först i ledet för att skapa lagstiftning.

– Biltullarna i Stockholm är ett fantastiskt exempel. Det har inte gått mer än några månader och nu börjar opinionen svänga då många tänker att det var väl inte så tokigt

i alla fall, säger Lars Backsell.

Vilken förebild har du?

– Svårt att säga, men Karl-Henrik Robèrt tycker jag har stått och hållit genom åren för de åsikter och ståndpunkter som han har fört fram. Det är hedervärt, säger Lars Backsell.

Meteorologen: Folkbildningen måste höjas

När tv-profilen och meteorologen Pär Holmgren håller föreläsningar ute i landet blir många förvånade över att han kan så mycket om klimatfrågan. Men med en licentiatexamen i meteorologi i botten är det inte så konstigt.

– Allmänhetens bild av oss meteorologer är att vi bara pekar på väderkartor. Jag upplevs därför inte som någon miljöaktivist och därmed tror jag att det blir lättare för gemene man att lyssna på vad jag har att säga då jag inte pratar i egen sak, säger Pär Holmgren.

Föreläser om klimat

I samarbete med miljömärkningen Svanen är han bland annat ute och föreläser om klimat för företags inköpsansvariga, något han gör vid sidan om arbetet som chef för SVT:s väderredaktion. Som anställd på Sveriges Television är det viktigt att ha en neutral hållning och därför måste de sanktionera varje föredragning som han gör. Men just i klimatfrågan, menar Pär Holmgren, är det ganska lätt att hålla sig neutral bara man håller sig till fakta.

Vad är du mest nöjd med av det du åstadkommit inom hållbarhetsområdet?

– Det är det massmediala genomslaget som jag har fått då jag är ute i landet och pratar om klimatfrågan. När man som tv-människa kommer ut i framför allt medelstora städer blir det en viss genomslagskraft i lokaltidningar och lokalradio, i folkliga kanaler, säger Pär Holmgren.

I egenskap av kändis är också kvällspressen sugen att hänga på. Han skulle därför inte tveka att slå extra på trumman för miljöfrågorna om han vann priset Utmärkt Miljöledarskap:

– Jag hoppas att det faktum att jag är lite tv-kändis också används, säger han.

Lågprioriterad fråga

En fråga som ligger Pär Holmgren varmt om hjärtat är kommunikation. Han anser att svenskarnas allmänbildning inom hållbarhetsområdet måste höjas så att miljöfrågorna hamnar mer i fokus.

De opinionsundersökningar som nu görs inför valet menar han kan tas som en varningssignal. Högst upp hamnar frågor kopplade till den enskilde individen, som arbetslöshet och skola, medan miljön prioriteras lågt.

Vad betyder ditt engagemang för hållbarhetsfrågor för Sveriges näringsliv?

– När man ser på svenskt näringsliv ur ett rent marknadsekonomiskt perspektiv är det

oerhört viktigt att näringslivet och konsumenterna strävar åt samma håll när det gäller att ställa om samhället. Om jag då som opinionsbildare kan få en del av det svenska folket att vakna kommer de företag som har ett försprång i dessa frågor att tjäna på det.

På hemmafronten försöker Pär Holmgren att leva som han lär. Han är andelsägare i ett vindkraftsverk och har byggt om bilen till etanoldrift. Sopsorterat och komposterat har han gjort i minst tio år, långt innan det infördes i hemstaden Uppsala. Dessutom försöker han vara en bra förebild för sina tre barn.

Från ett annat håll

En stor förebild för Pär Holmgren själv är Karl-Henrik Robèrt, grundaren av organisationen Det Naturliga Steget. Motiveringen är att han dels har utträttat mycket, dels att han liksom Pär har en bakgrund vid sidan av miljöområdet och därmed kommer in från ett annat håll i frågorna.

Marknadsdirektören: Jag såg ett kommersiellt fönster

Det går rejält bra för Saab Automobiles försäljning av etanolbilar, något som företaget till stor del har sin marknadsdirektör Knut Simonsson att tacka för. – Redan för ett antal år sedan såg jag ett kommersiellt fönster för etanol. Det går hand i hand med miljön som hos oss har blivit en oerhört viktig slutfaktor.

I dag står miljöbilen BioPower för 80 procent av den svenska 9-5-försäljningen. Men hade det sagts för två eller tre år sedan hade folk bara skakat på huvudet menar Knut Simonsson. I dag är inställningen en helt annan.

– Nu rullar vi ut bilar över hela Europa och GM-chefen Rick Wagoner tar upp det när vi träffar honom och hela koncernen.

Började i somras

Riktigt på allvar började uppsvinget för miljöbilsförsäljningen i somras. Den här gången var det Saab som tog ledningen före Volvo.

Knut Simonsson menar att det inte är förrän Saab eller Volvo stödjer eller lanserar nya koncept som färsk idéer har chans att ta riktig fart på hemmamarknaden.

Resan mot ett hållbart transportsystem kräver en omställning av hela transportkedjan och för att klara den anser Knut Simonsson att det behövs insatser från internationella samfund. På Saab arbetar man med en trestegsraket för hur detta ska ske: 1) kortsiktigt få regeringar och marknaden att gå över till etanoldrift/biobränsle, 2) föra in hybriddrift och 3) på lång sikt, runt år 2025, gå över till bränsleceller och bränslecellsteknik.

Vilken viktig hållbarhetsfråga tycker du har blivit bortglömd?

– Energins systemfrågor är en väldigt tung och svår fråga som inte är bortglömd, men den är däremot grymt lätt att missa.

– Ta följande exempel: Bilar sätts på en båt som kör till USA. Båtens motor har en reningsgrad som är eländigt dålig och utsläppen från båtfärden över blir då större än vad alla bilarna tillsammans släpper ut under hela deras livscykel. Hela kedjan från råvaruproduktion till färdig produkt måste med i en sådan total kalkyl, säger Knut Simonsson.

Hur vill du använda priset Utmärkt Miljöledarskap om du vinner för att skapa ännu större gehör för hållbarhetsfrågorna?

– Jag kommer att använda uppmärksamheten för att så snabbt som möjligt få till det momentum som behövs för att Sverige ska bli självförsörjande på biodrivmedel. Det är en dröm som jag har. Tänk dig känslan av att vi har slutat importera bensin, säger Knut Simonsson.

För att nå detta scenario krävs att vi använder svensk skogsråvara och startar upp ett antal fabriker i Sverige som enligt Knut Simonsson kommer att ge hela 30 000 arbetstillfällen.

Omsätt i praktiken

På frågan om vem som Knut Simonsson tycker skulle vara värd priset vill han se någon som verkligen omsätter miljöfrågorna i praktiken – för det finns ingen tid att förlora. Förra årets vinnare, Mats Lederhausen, var någon som gjorde just det. Med ett förflutet som fältbiolog och en uppväxt ute i den västkustiska skärgården sitter miljötänkandet också så gott som i generna på honom:

– Folk jag känner bara ler när de ser att jag driver det här.